

HADIA MUBARAK

Bivša predsjednica muslimanske studentske asocijacije

ULOGA ŽENE U PORODICI I DRUŠTVU S ASPEKTA UMJERENOSTI

Žena muslimanka

Ono što trenutno nedostaje u raspravama o ženama i islamu jesu glasovi stotina miliona muslimanki, koje su odabrale islam kao stil života, koje su iz prve ruke iskusile spokoj, mir i povjerenje koje im islam pruža, koje uživaju slobodu kao muslimanke nemajući nikoga o kome stvarno ovise, izuzev Allaha, dž.š., Stvoritelja Nebesa i Zemlje.

Dugo je u ovoj zemlji postojala praznina, odsustvo autentičnog zastupanja žene muslimanke u diskursu spolova u islamu. Nedostatak autentičnog zastupanja pružio je priliku drugima, od Vafa Sultana i Ajan Hirsija do Naval Sadavija i Irsad Mandžija, da se pojavljuju i govore u naše ime u ovoj zemlji. Nažalost, propagiranjem mitova koji nemaju utemeljenje u stvarnosti kreirali su sliku žene muslimanke odvojivši je od islamskih egalitarnih vrijednosti. Za mnoge od nas, ovo je slika koja nas predstavlja u javnosti i protiv koje se moramo svakodnevno boriti.

Uprkos smislenoj namjeri modernih muslimanskih feministkinja, činjenica je u tome da nisu uspjele osigurati model koji bi osnažio žene u muslimanskom svijetu. Zapravo, jedini model koji su one uspjele osigurati bio je model potiskivanja i podređenosti koji je ovjekovječio kolonijalno razmišljanje da se napredak može postići jedino u zapadnim uvjetima. To je model koji je negirao ulogu religije kao pozitivne snage u ljudskoj

egzistenciji. To je model koji je muslimanku lišio prava na slobodno ispovijedanje vjere. To je model vođen pretpostavkom da je mržnja prema ženama nerazdvojjiv dio islama i da je jedino Zapad obezbijedio standard za progres. Ignoriranjem izbora i glasova stotina miliona muslimanki, ovaj model izrodio je ugnjetavanje koje je htio eliminirati. Radeći u ženskoj NVO (Nevladina organizacija) u Libanu i istražujući pitanja žena u Jordanu, uvidjela sam neke anomalije u arapskom svijetu. Profesori, aktivistkinje za prava žena, obični muslimani Arapi, pitali su me, "Zaista, kako možeš vjerovati u poboljšanje položaja žene ako nosiš hidžab? Kako se možeš boriti za ženska prava i još vjerovati u valjanost islamskog zakona kao izvora zakonodavstva?"

Ja bih na takvo što reagirala: Kako može bilo koje razumno biće tvrditi da je moje oslobođenje kao žene uvjetovano odricanjem najbitnijih uvjerenja u mome životu, odricanjem slasti robovanja, bezuvjetne pokornosti Allahu, odbacivanjem jedine stvari koja me održava u toku mojih životnih iskušenja? Kako možete tvrditi da ja jedino mogu doživjeti oslobođenje ako se ukalupim u sliku ili definiciju oslobođenja koju ste vi za mene kreirali, kada takvo što ne nalazi odjek u dubini moje duše niti od mene pravi bolje ljudsko biće niti čini boljeg slugu čovječanstva?

Za mene, besmislene i apsurdne izjave samo potvrđuju u kojoj su mjeri pitanja žena u muslimanskom svijetu postala izgovar za kolonijalnu dominaciju. Retorika zagovornika za napredak žena u muslimanskom svijetu povijesno je ukorijenjena u diskursu koji podupire zapadnu kulturu i civilizaciju kao model koji je kolonijalizirao sjevernoafrički, arapski i južnoazijski svijet, i koji treba tražiti u njihovoj potrebi za reformom ravnopravnosti. Nažalost, ova ideologija progresa kroz napuštanje vjere utjecala je na umove mnogih muslimana, tako da se danas nalazimo usred ove ideološke bitke.

Naprimjer, čovjek koji je prozvan ocem arapskog feminizma, Kasim Amin, izjavio je da je promjena statusa žene bila potrebna za "izgradnju muslimanskog društva napuštajući njegove zaostale metode i slijedeći Zapadni put do uspjeha."¹

¹ Ahmed, *Women and Gender in Islam*, 156. Također, vidi Abo-Lughod, "The marriage of feminism and islamism", in *Remaking Women*, 256.

Srećom, nedavna pojava islamskih feminističkih glasova u akademskom diskursu razbila je sliku muslimanke kao potiskivane ograničenjima islama, jer su ti glasovi iznijeli na površinu autentičan islamski model, koji oživljava dostojanstvo, čast, pravdu i autonomiju koju je islam darovao ženi.

Osim što oživljavaju islamske vrijednosti o jednakosti spolova efektivnim sudjelovanjem, radije nego napuštanjem islamske tradicije, ove islamske feministkinje, također, ponovno pišu dominantne tekstove o ženi u islamu.

Zahvaljujemo organizatorima konferencije što su pružili mogućnost da se čuju ovakvi glasovi. Ali, ako mi ne budemo govorili i popunili postojeću prazninu, mnogi će nastaviti govoriti u naše ime. Tako smo danas ovdje da prepoznamo i spomenemo doprinos muslimanki u društvu, i također da svjedočimo o veličini ove vjere, koja priznaje potencijal svakog čovjeka transformirajući njegovo unutarnje stanje i na taj način pridonoseći svijetu oko njega. Od početka, islam je stvorio plodno tlo kako bi se iskorijenila prethodna društvena zla: rasne, spolne i društveno-ekonomske predrasude. Islam je uspostavio model koji nas predstavlja kao Božije zastupnike na zemlji, i koji je povjeren u korist i za dobrobit čovječanstva.

Kao što Allah Uzvišeni kaže: *A vjernici i vjernice su prijatelji jedni drugima: traže da se čine dobra djela a odnevaljelih odvarćaju i molitvu obavljaju i zekat daju i Allahu i Poslaniku Njegovu se pokoravaju. To suoni kojima će se Allah sigurno smilovati. – Allah je doista silan i mudar.*²

Po mome mišljenju ovaj ajet sažima paradigmu o ravnopravnosti spolova u islamu. On određuje prirodu muško-ženskih odnosa na širem društvenom nivou. On ih označava kao *evlijaa'* – jedni od drugih, a jedni na od ove riječi bit će *vāli*.

Šta znači *vāli*? *Vāli* je neko kome možete povjeriti na čuvanje sve što imate čak i kada niste tu. Imate povjerenje u njihovu presudu i vi im povjeravate na čuvanje ono što vam je najdraže u životu. To je odnos koji je Bog uspostavio između čovjeka i žene; to je odnos partnerstva, odnos

² Et-Tevbe, 71.

koji priznaje sposobnost svakome, vodeći druge prema dobru i štiteći ih od zabranjenog. U ovom ajetu Bog ukazuje, čini nedvojbeno jasnim, da žene imaju pravo i odgovornost da budu evlija' ljudima, vodeći ih, štiteći ih i pomažući im u započetim poslovima u njihovim životima, kao što to muškarci čine ženama. Često ukazujemo na mnoštvo zakonskih prava koja islam pruža ženama kao najvažniji indikator ženskog osnaživanja u islamu. Po našem skromnom mišljenju, društvo koje je svjesno Boga najvažniji je mehanizam koji islam uspostavlja za zaštitu ženskih prava. U Kur'anu se neprestano govori o Božijoj sveprisutnosti, činjenici da nas Allah vidi gdje god da smo. U različitim poglavljima Kur'ana, Allah, dž.š., kaže: *Allah nije neobziran prema onome što činite,*³ *Allah će na vidjelo iznijeti ono što skrivate;*⁴ *Allah zna ono što radite.*⁵

Pri preobrazbi društvenih ponašanja i stavova prema ženama ne možemo potcijeniti implikacije ovog koncepta Božije sveprisutnosti i odgovornosti ljudskih bića pred Bogom.

Ovo je koncept koji transformira dominantnu paradigmu statusa žene u društvu. Zato što na kraju dana sudije ne mogu donositi zakone moralnosti. Konačno, čovjekov strah od Boga, te priznanje da će stati pred svoga Gospodara i biti pozvan na odgovornost zbog načina na koji je živio ponukat će ga da poštuje prava koja je Bog dao ženi u njegovoj porodici.

Kao američke muslimankemožemo potvrditi tu stvarnost u Sjedinjenim Američkim Državama. Iako je apsolutno neophodno zaštititi ženska prava pravnim instancama, ipak je za ženu u porodici najveća zaštita svjesnost muža da Bog postoji.

Svjesnost da Bog postoji traži od muževa da budu etički i moralno dosljedni, da se jednako ponašaju u javnoj i privatnoj sferi, znajući i razumijevajući, s apsolutnom sigurnošću, da ukoliko na ovome svijetu uspiju s nepravdom i zlostavljanjem izbjegnu odgovornost, na Sudnjemu danu ipak moraju odgovarati.

³ El-Bekare, 74.

⁴ El-Bekare, 72.

⁵ En-Nahl, 28.

To je također i osjećaj svjesnosti o Bogu koji je potaknuo žene tokom povijesti islama da se oslobode okova kulturnih predrasuda i ograničenja i da odrede svoj vlastiti pravac u budućnosti. Ove žene ovjekovječile su svoj status Božijih namjesnika na Zemlji i u potpunosti shvataju težinu ove odgovornosti.

Kada su muslimanke u 7. stoljeću krenule na putovanje iz Mekke u Medinu za vrijeme Hidžre, one su bile vođene spoznajom da imaju svoju ulogu u stvaranju nove političke strukture koja se temelji na pravednosti, jednakosti i Božanskoj istini. Ove žene su iza sebe ostavile sve što su imale, svoje porodice, svoje muževe i svoje bogatstvo. Mnoge od njih nosile su svoju djecu putujući kroz vruću pustinju. Neke su bile trudne i, zapravo, rađale su novi život na svome putu, nikad ne odustajući, nikad se ne vraćajući.

Aiša, i deseci žena nakon nje, od Hafse bint Sirin do Umm el-Dardaa pamtile su i prenosile hiljade Poslanikovih hadisa, postajući tako najveći učenjaci svoga doba. To su učinile iz spoznaje da one imaju jednaku obavezu očuvanja i priopćavanja znanja o ovoj vjeri za generacije koje dolaze.

Kada je Khawla bint Tha'lab otišla Poslaniku, s.a.v.s., tražiti odštetu za suprugovu seksualnu nazainteresiranost, te kada ga je našla, rekla je: "Ja ću uputiti svoj prigovor Allahu, dž.š.", učinivši to iz apsolutnog uvjerenja u Allahovu pravdu, da će Allah pravedno presuditi čak i ako obični ljudi ne mogu ublažiti njenu žalbu. Ustvari, prvih pet ajeta 58. poglavlja El-Mudžadele, odgovaraju na molbu ove žene. Allah, dž.š., kaže u ovoj suri: *Allah je čuo riječi one koja se s tobom o mužu svome raspravljala i Allahu se jadala – a Allah čuje razgovor vaš međusobni, jer Allah, uistinu, sve čuje i sve vidi. Oni od vas koji ženama svojim reknu da im nisu više dopuštene, kao što im nisu dopuštene majke njihove, – a one nisu majke njihove, majke njihove su samo one koje su ih rodile –, oni, zaista, govore ružne riječi i neistinu – a Allah sigurno briše grijeha i prašta. Oni koji ženama svojim reknu da im nisu dopuštene, kao što im nisu dopuštene majke njihove, a onda odluče da s njima nastave da žive, dužni su, prije nego što jedni drugo dodirnu, da jednog roba ropstva oslobode. To vam se naređuje, – a Allah dobro zna ono što vi radite. Onaj koji ne nađe, dužan je da dva mjeseca*

*posti uzastopce prije nego jedno drugo dodirne. A onaj ko ne može, dužan je da šezdeset siromaha nahrani, zato da biste potvrdili da u Allaha i Poslanika Njegova vjerujete – to su vam Allahovi propisi. A nevjernike čeka patnja nesnosna. Oni koji su neposlušni Allahu i Poslaniku Njegovu bit će osramoćeni, kao što su bili osramoćeni i oni prije njih. Mi objavljujemo jasne dokaze, a nevjernike čeka sramna patnja.*⁶

Ustvari, kada je Havla postala starica a Omer, r.a., halifa, kad god bi susreo Havlu, Omer bizastao, pozdravio bi je i pitao kako je, a drugovi su ga u čuđenju ispitivali zašto razgovara s njom. On bi im rekao: “Zar ne znate ko je ta žena? Ovo je žena zbog koje je Allah, dž.š., objavio suru u Kur’anu.”

Kada je Diraar, brat Havle bint el-Ezvar, bio zarobljen od strane rimske vojske, ona nije čekala vojske Halida bin el-Velida kako bi spasila svoga brata, nego je uzela stvari u svoje ruke. Ogrnuvši se crnim ogrtačem i stavivši zeleni turban na glavu, ona je prodrila duboko među rimsku vojsku, prisiljavajući ih da se povuku i u konačnici spasila svoga brata. Ove žene nikada nisu sumnjale u svoje mogućnosti i sposobnosti i nikada nisu potcjenjivale svoj potencijal da promijene stanje u svijetu oko sebe.

Ovo je naslijeđe žena koje su živjele prije nas i to je ono što mi ovdje treba da oživimo. To je naslijeđe koja priznaje smrtnost naših duša, i jednakost svih ljudskih bića kao Božijih sluga. To je baština koja nas prisiljava da ponovno procijenimo naše prioritete u životu, da ispitujemo svoja srca i provjeravamo stanje našeg imana, poboljšavamo živote onih oko nas, doprinosimo društvu na smislen način i ostavimo boljim ovaj svijet nego što smo ga zatekli.

⁶ El-Mudžadele, 15.